

Obowiązki nauczyciela w zakresie bhp

Znajomość przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy jest warunkiem odpowiedzialnego wypełniania obowiązków przez każdego nauczyciela, w tym zwłaszcza:

Ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. nr 256 z 2004, poz. 2572 ze zmianami)

art. 6 Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r., Nr 97, poz. 674 ze zmianami) cyt.: „ Nauczyciel obowiązany jest rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę; wspierać każdego ucznia w jego rozwoju; dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego...”

Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r., nr 6, poz. 69 ze zmianami)

Ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy (tekst jednolity: Dz. U. 1998 r. Nr 21 poz. 94 ze zmianami) oraz innych przepisów, (ustaw i wykonawczych i rozporządzeń) regulujących pracę z dziećmi i młodzieżą.

1. Obowiązki nauczyciela przed rozpoczęciem zajęć:

- posiadać wiedzę dotyczącą bhp w zakresie niezbędnym do realizacji zadań związanych z powierzonym stanowiskiem pracy lub pełnioną funkcją,
- odbyć w tym zakresie stosowne instruktaże i szkolenia,
- znać obowiązujące w szkole instrukcje i regulaminy dotyczące bezpiecznej organizacji pracy,
- po dzwonku kończącym przerwę otworzyć klasę, przejąć uczniów od nauczyciela dyżurnego.

2. Obowiązki w klasie:

- nauczyciel ma obowiązek wejść do sali pierwszy,
- zwrócić uwagę na stan techniczny pomieszczenia,
- sprawdzić czy warunki do prowadzenia lekcji nie zagrażają bezpieczeństwu uczniów,
- zwrócić uwagę na stan szyb w oknach, np.: czy nie są zbite lub pęknięte,
- zwrócić uwagę na stan instalacji elektrycznej, czy np.: nie są powyrywane kontakty,
- sprawdzić czy nie ma zniszczonych stołów i krzeseł, co może zagrażać bezpieczeństwu uczniów,
- w przypadku stwierdzenia usterek lub gdy sala lekcyjna nie odpowiada warunkom bezpieczeństwa, nauczyciel ma obowiązek powiadomienia o tym dyrektora szkoły celem spowodowania usunięcia zagrożenia.
- do czasu usunięcia zagrożenia nauczyciel ma prawo odmówić prowadzenia zajęć w danym miejscu.
- przed rozpoczęciem lekcji winien zadbać o wywietrzenie sali,
- sprawdzić temperaturę, oraz oświetlenie sali lekcyjnej, pracowni gdy zachodzi konieczność korzystania ze sztucznego światła,
- nauczyciel decyduje o przebiegu zajęć,
- zapoznaje uczniów z regulaminem pracowni i instrukcjami obsługi sprzętu będącego do ich dyspozycji,

- nauczyciel określa zasady korzystania z sali lekcyjnej, pracowni i pomocy dydaktycznych,
- informuje o przebiegu lekcji oraz o środkach i zasadach bezpieczeństwa,
- podczas zajęć nauczyciel nie może uczniów pozostawić bez żadnej opieki,
- w nadzwyczajnej sytuacji winien wyprowadzić uczniów z sali, pracowni oraz zgłosić to nauczycielowi z sali obok, (sytuacja taka nie zwalnia go od odpowiedzialności za uczniów),
- uczniów chcących skorzystać z toalety nauczyciel powinien zwalniać pojedynczo. Winien brać pod uwagę fakt, iż uczniowie najczęściej dopuszczają się nierozważnych czynów kiedy w grupach bez opieki dorosłych,
- w razie stwierdzenia niedyspozycji ucznia, jeśli zaistnieje taka potrzeba musi udzielić pierwszej pomocy i bezzwłocznie powiadomić o zdarzeniu dyrektora,
- powinien także kontrolować właściwą postawę uczniów w czasie lekcji. Korygować zauważone błędy w pozycji siedzenia,
- zadbać o czystość, ład i porządek sali lekcyjnej, pracowni podczas trwania lekcji i po jej zakończeniu,
- po skończonej lekcji powinien sam otworzyć drzwi, by nie dopuścić do gwałtownego ich otwarcia przez wybiegających uczniów (może to spowodować uderzenie w przechodzących na korytarzu,
- nauczyciel obowiązany jest przestrzegać ustalonych godzin rozpoczynania i kończenia lekcji oraz do respektowania prawa uczniów do pełnych przerw międzylekcyjnych.

Nadzór nad uczniami w czasie przerw międzylekcyjnych, a także przed i po zajęciach określa regulamin dyżurów. Regulamin jest załącznikiem do regulaminu pracy. Organizację i harmonogram dyżurów nauczycieli ustala dyrektor szkoły po rozpoznaniu potrzeb szkoły. W czasie przerw uczniowie pozostają pod nadzorem i opieką nauczycieli. Przy sprzyjających warunkach atmosferycznych powinni przebywać na boisku szkolnym (na świeżym powietrzu).

3. Obowiązki nauczyciela dyżurnego podczas przerw międzylekcyjnych i przed rozpoczęciem zajęć:

Podczas pełnienia dyżuru nauczyciel obowiązany jest do:

- punktualnego rozpoczynania dyżuru i ciągłej obecności w miejscu podlegającym jego nadzorowi,
- znać regulaminy pełnienia dyżuru obowiązujące na poszczególnych pomieszczeniach, boisku i pozostałym terenie szkoły,
- aktywnego pełnienia dyżuru - reagowania na wszelkie przejawy zachowań odbiegających od przyjętych norm,
- reagowania na niebezpieczne, zagrażające bezpieczeństwu uczniów zachowania (agresywne postawy wobec kolegów; bieganie, siadanie na poręczach schodów, parapetach okiennych, wchodzenia na drzewa, płoty itp.),
- przestrzegania zakazu otwierania okien na korytarzach, obowiązku zamykania drzwi do sal lekcyjnych (przewiewy),
- dbania by uczniowie nie śmiecili, brudzili, dewastowali ścian, ławek i innych urządzeń szkolnych oraz by nie niszczyli roślin,
- zwracania uwagi na przestrzeganie przez młodzież ustalonych zasad wchodzenia do budynku szkolnego i sal lekcyjnych,
- dopilnowania, by w czasie przerw sale lekcyjne były wywietrzone - nie powinno się otwierać dużych skrzydeł okiennych,

- dopilnowania i egzekwowania, zakazu opuszczania terenu szkoły podczas przerwy,
- niedopuszczania do palenia papierosów, na terenie szkoły,
- kontrolowania toalet szkolnych.
- natychmiastowego reagowania w przypadku pojawienia się na terenie szkoły osób postronnych.

4. Powinności nauczyciela w przypadku różnych zagrożeń bhp:

Każdy nauczyciel ma obowiązek reagować na zachowania uczniów odbiegające od normy. Niezależnie od wyznaczonego nauczyciela mającego zapewnić w danej chwili bezpieczeństwo w szkole, każdy nauczyciel i pracownik jest zobowiązany udzielić pomocy pedagogowi dyżurującemu w przypadku wystąpienia sytuacji trudnej po jej zauważeniu lub na wyraźną prośbę zainteresowanego.

Każdy nauczyciel ma obowiązek znać numery telefonów alarmowych, zapoznać się z instrukcją bezpieczeństwa pożarowego w szkole i ją przestrzegać. Winien posiadać umiejętność posługiwania się podręcznym sprzętem gaśniczym i znać obowiązki postępowania na okoliczność różnych zagrożeń:

- postępowania w razie zauważenia ognia,
- sygnały alarmowe na wypadek różnych zagrożeń,
- plany ewakuacyjne i oznakowanie dróg ewakuacyjnych,
- zasady zachowania w różnych sytuacjach i wynikające z tego obowiązki.

O sprawnym przeprowadzeniu ewakuacji szkoły decydują wcześniej podjęte i sprawdzone działania i ustalenia:

1. Nauczyciel zna szczegółowy plan ewakuacji z każdej kondygnacji budynku szkolnego, na którym prowadzi zajęcia lub pełni dyżur.
2. Potwierdza zapoznanie się z zasadami zgodnego z nim postępowania.
3. Przestrzega zasadę, iż młodzież opuszczając sale lekcyjną, pracownię zabiera przedmioty przyniesione ze sobą (bez odzieży wierzchniej pozostawionej w szatni).
4. Nauczyciel zamyka drzwi do Sali lekcyjnej i pozostawia klucze w drzwiach. Dokładnie sprawdza, czy nie pozostał w nich żaden uczeń. Pracownice, które mają być zamykane/ np. informatyczna/ powinien określać odpowiedni zapis w planie ewakuacji, a nauczyciele uczący w tych pomieszczeniach klucze do nich przekazują dyrektorowi.
5. Nauczyciel opiekuje się uczniami klasy, z którymi w danym momencie miał lekcję, aż do odwołania alarmu.
6. Uczący zabezpiecza dokumentację (dzienniki lekcyjne, itp.), zabiera ją ze sobą.
7. Nauczyciel i uczniowie powinni czekać na odwołanie alarmu w bezpiecznej odległości, we wcześniej w planie ewakuacji wyznaczonych miejscach.
8. Nauczyciel po doprowadzeniu uczniów w wyznaczone miejsce zgłasza prowadzącemu akcję stan liczebny uczniów i opiekuje się nimi do czasu innych ustaleń dyrektora lub osoby dowodzącej akcją.
9. Po uzyskaniu zgody kierującego akcją ewakuacyjną dyżurni klas wraz z opiekunem mogą odebrać płaszcze z szatni dla całej klasy.

5. Postępowanie nauczyciela podczas wypadku:

Uczniowie i wszyscy pracownicy szkoły są obowiązani do natychmiastowego informowania nauczyciela prowadzącego zajęcia, albo dyżurnego na przerwie, o każdym zaistniałym lub zauważonym wypadku.

Nauczyciel powinien:

1. Udzielić uczniowi, który uległ wypadkowi pierwszej pomocy.
2. Zgłosić wypadek dyrektorowi szkoły.

3. W przypadku przebywania poza terenem szkoły zapewnić uczniowi pomoc medyczną najczęściej poprzez wezwanie pogotowia ratunkowego. (W szkole jest to obowiązek dyrektora).
4. Przebywając poza szkołą niezwłocznie zawiadomić o wypadku rodziców (prawnych opiekunów) poszkodowanego ucznia lub osobę sprawującą nad nim opiekę. (W szkole jest to obowiązek dyrektora).
5. Zabezpieczyć miejsce wypadku, nie dokonywać w tym miejscu żadnych zmian.
6. Postępować zgodnie z dalszymi ustaleniami dyrektora szkoły lub osoby przez niego wyznaczonej.
7. Złożyć szczegółowe wyjaśnienia zespołowi prowadzącemu postępowanie dotyczące ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku.

6. Powinności nauczyciela w zakresie bhp w czasie organizacji wycieczki szkolnej lub innej imprezy:

Organizator wyjścia/wyjazdu uczniów poza teren szkoły odpowiada za zdrowie i bezpieczeństwo powierzonych mu uczniów. Powinien posiadać stosowne kwalifikacje do prowadzenia wybranej formy wycieczki. Uczestnicy znajdują się pod jego stałym nadzorem.

Nauczyciel obowiązany jest:

1. Opracować program wycieczki i regulamin pobytu, wypełnić kartę wycieczki imprezy i przedłożyć ją dyrektorowi do zatwierdzenia.
2. Uzyskać zgodę rodziców (opiekunów prawnych) na udział ich dzieci w wycieczce. Nie dotyczy wycieczki przedmiotowej realizowanej w ramach procesu dydaktycznego danego przedmiotu..
3. Sprawdzić czy u uczniów nie wystąpią przeciwwskazania zdrowotne ograniczające ich uczestnictwo w wycieczce.(Informacja, oświadczenie rodziców, opiekunów prawnych)
4. Ustalić liczbę opiekunów i określić dla nich obowiązki.
5. Zapoznać uczniów z regulaminem imprezy – wycieczki.
6. Przestrzegać zasady opieki nad uczniami:
  - stale sprawdzać stan liczebny uczniów przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdu oraz po przybyciu do punktu docelowego,
  - pamiętać, że tzw. „ czas wolny” nie zwalnia nauczyciela odpowiedzialności za bezpieczeństwo uczniów, (ww. przepisy nie przewidują sytuacji bez opieki osób do tego upoważnionych - § 13.ww. rozporządzenia cyt.: "Niedopuszczalne jest prowadzenie jakichkolwiek zajęć bez nadzoru upoważnionej do tego osoby"),
  - czuwać nad przestrzeganiem regulaminu, w razie potrzeby dyscyplinować uczestników.
  - w chwili wypadku nauczyciel / kierownik wycieczki/ koordynuje przebieg akcji ratunkowej, ponosi pełną odpowiedzialność za podjęte działania,
  - dbać by przestrzegane były ustalone szkolne normy opieki nad uczniami, /w osiedlu, miejscu zamieszkania, przy korzystaniu z pojazdów, zmianie miejscowości, korzystaniu ze sprzętu specjalistycznego, w turystyce kwalifikowanej, wyjściach na szlaki turystyczne itp./,
  - jeśli wycieczka udaje się w rejony powyżej 1000 m n.p.m. oraz w parkach narodowych i rezerwatach musi być prowadzona przez przewodnika z odpowiednimi kwalifikacjami na dany teren, (szczegółowe przepisy przewidują również przewodników w innych sytuacjach),
  - zapoznać uczestników z regulaminami obowiązującymi w miejscach noclegu, planami ewakuacji, regulaminami korzystania z różnych urządzeń itp.,

- na wycieczkę zabrać dobrze wyposażoną apteczkę,
- nauczyciel – kierownik wycieczki, imprezy, wyznaczony przez dyrektora szkoły może wyrazić zgodę na kąpiel jedynie w kąpieliskach strzeżonych, pod stałą obserwacją i nadzorem nauczyciela i ratownika, w grupach liczących nie więcej niż do 15 uczniów,
- ponadto powinien:
  1. Zapoznać uczestników z regulaminem obiektu.
  2. Czuwać nad jego przestrzeganiem.
  3. Zgłosić kierownikowi obiektu wejście zorganizowanej grupy.
  4. Uzgodnić z kierownikiem warunki korzystania z kąpeli.
- podczas wycieczki rowerowej grupa nie może przekroczyć 15 osób (razem z opiekunem), każdy uczestnik musi posiadać kartę rowerową,
- nauczyciel – opiekun grupy obowiązany jest do zwracania szczególnej uwagi na bezpieczeństwo i przestrzeganie zasad i przepisów p.poż.,
- na nie dotykane przez uczestników podejrzanych przedmiotów - niewybuchów i niewypałów,
- bezwzględnie musi odwołać wyjście w teren podczas burzy, silnego mrozu, śnieżycy, gołoledzi i podobnych niesprzyjających warunków atmosferycznych,
- zabronić korzystania przez uczniów ze ślizgawek na zamrzniętych rzekach, jeziorach i stawach.
- sprawdzić imiennie czy uczestnicy wycieczki są objęci jedną z form powszechnego ubezpieczenia dzieci i młodzieży, o ile nie podjąć w tym względzie odpowiednie czynności.

7. Powinności nauczyciela w zakresie bhp w czasie przejazdów autokarowych:

- sprawdzanie stanu liczebnego uczestników imprezy wycieczki w czasie oczekiwania oraz wewnątrz pojazdu,
- dopilnowanie ładunku i porządku przy wsiadaniu i zajmowaniu miejsc w pojeździe,
- przestrzeganie zasady- nauczyciel wsiada ostatni i wysiada pierwszy,
- ustalenie sposobu porozumiewania się z kierowcą w czasie jazdy,
- zwracanie uwagi na właściwe zachowanie się w czasie oczekiwania i przejazdu,
- zapewnienie bezpiecznego wsiadania i wysiadania uczniów, a także w zależności od sytuacji przejścia do szkoły, miejsca zbiórki, zwiedzanego obiektu, a po zakończeniu transportu zapewnienie bezpiecznego zejścia się do domów. W razie potrzeby, w zależności od usytuowania przystanku, miejsca zaparkowania, do przeprowadzania dzieci na drugą stronę jezdni,
- przestrzeganie obowiązku wysiadania przez dzieci i młodzież z pojazdu tylko na parkingach.
- zorganizowanie bezpiecznego wysiadania w razie konieczności zatrzymania się na trasie, na skutek zaistniałych okoliczności zmuszających do opuszczenia pojazdu przez dzieci i młodzież.
- zabezpieczenia wyjścia na prawe pobocze, zgodnie z obowiązującym kierunkiem jazdy i wyprowadzenie w bezpieczne miejsce.
- **niedopuszczenie do przewozu dzieci i młodzieży w przypadku stwierdzenia sytuacji zagrażającej bezpieczeństwu zdrowia i życia.**